Tarkastusvaliokunta
Eduskunta

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on Valtiontalouden tarkastusviraston taloudenhoidosta käynnistämänsä selvityksen yhteydessä pyytänyt allekirjoittaneelta 15.4.2021 kirjallista asiantuntijalausuntoa VTV:n pääjohtajan irtisanomismenettelyä koskevassa asiassa.
Lähetän ohessa käyttöönne samassa asiassa eduskunnan pääsihteerille 7.4.2021 lähettämäni lausunnon.
Parhain terveisin

Seppo Tiitinen

Pääsihteeri Maija-Leena Paavola
Eduskunta

Lähetän ohessa pyytämäsi lausunnon menettelystä VTV:n pääjohtajan irtisanomisessa lausuntopyyntömuistion kohtia noudattaen.

1) VTV:n pääjohtajan irtisanomisen vireille saattava toimielin?

Eduskunnan TJ:n 72 §:n mukaan eduskunnan hallintoa varten on kansliatoimikunta.
Se tarkoittaa, että kansliatoimikunta on eduskunnan, sen virastojen ja sen yhteydessä olevien virastojen yleistä hallintoa, keskeisinä osina henkilöstö- ja taloushallinto, johtava toimielin.
Eduskunnan virkamieslain 71 §:n 4 momentin mukaan eduskunta päättää eduskunnan pääsihteerin ja VTV:n pääjohtajan irtisanomisesta ja virkasuhteen purkamisesta ja kansliatoimikunta mm. virantoimituksesta pidättämisestä. Lisäksi ennen eduskunnan päätöksentekoa kansliatoimikunnan on annettava irtisanomista ja virkasuhteen purkamista koskevassa asiassa lausuntonsa.
Lainsäätäjän tarkoituksen selvittämistä helpottaa, kun muistetaan, että voimassa oleva eduskunnan virkamieslaki ja sen 71 §:n 4 momentti on säädetty vuonna 2003, jolloin eduskunta valitsi TJ 16 §:n 3 momentin mukaan VTV:n pääjohtajan sen jälkeen, kun virka oli ollut haettavana ja VaV oli arvioinut hakijoita.
Eduskunnan virkamieslain 71 §:n 4 momenttia ei muutettu vuonna 2007, jolloin parlamentaarisen valtiontalouden tarkastuksen uudistamisen yhteydessä perustettiin tarkastusvaliokunta (TrV) ja VTV:n pääjohtajan virantäytön yhteydessä suoritettava hakijoiden arviointi siirtyi VaV:lta TrV:n tehtäväksi. Tästä kronologisesta kehityksestä on tehtävissä johtopäätös, että kansliatoimikunta on haluttu säilyttää toimielimenä, joka antaessaan lausunnon täysistunnolle VTV:n pääjohtajan irtisanomisesta voi saattaa samalla vireille VTV:n pääjohtajan irtisanomisen.

2) Tarkastusvaliokunnan mahdollisuus saattaa VTV:n pääjohtajan irtisanominen vireille?

Kesäkuun 1 päivänä 2007 toimintansa aloittaneella TrV:lla on TJ 31a §:n mukaan oikeus omasta aloitteestaa ottaa käsiteltäväkseen PeL 90 §:n 1 momentin nojalla

toimialaansa kuuluva asia sekä laatia siitä mietintö täysistunnolle. Mietinnön laatimisen edellytyksenä on, että TrV:n valvontahavainnot ovat luonteeltaan merkittäviä objektiivisin perustein koko eduskunnan näkökulmasta. Lausuntopyyntömuistion
mukaan TrV on jo ottanut VTV:n ja sen pääjohtajan taloudenhoitoa koskevan asian käsiteltäväkseen. Perustuslakivaliokunnan uuden järjestelmän luomisen yhteydessä esille ottama merkittävyyskriteeri näyttää tässä tapauksessa täyttyvän myös mietinnössä, jolla saatettaisiin myös VTV:n pääjohtajan irtisanominen vireille.
TJ 46 §:n 2 momentin mukaan puhemies päättää täysistunnon päiväjärjestyksestä. Puhemies voi siten vaikuttaa ajankohtaan, jolloin mahdollinen irtisanomisasia otetaan käsiteltäväksi täysistunnossa olipa käsittelyn pohjana kansliatoimikunnan lausunto tai TrV:n mietintö tahi molemmat.

3) Muut VTV:n pääjohtajan irtisanomisen vireilletulotavat

TJ 21 § sisältää säännöksen edustajan oikeudesta saada asioita vireille täysistunnossa. Ehdotuksen tekemisen ehtona kuitenkin on, että kysymys on eduskunnan toimivaltaan kuuluvasta asiasta, jonka vireille panosta ei ole erikseen säädetty.
Kuten lausuntopyyntömuistiossa todetaan eduskunnan virkamieslaki tai TJ eivät anna suoraa vastausta siihen, mikä toimielin saattaa irtisanomisen vireille, joten TJ 21 §:n mukainen edustajan oikeus saattaisi olla mahdollinen.
Edellä olen asettunut sille kannalle, että sekä kansliatoimikunta että TrV voivat saattaa VTV:n pääjohtajan irtisanomisen vireille omin toimin, joten TJ 21 §:n mukainen edustajan vireillepanomahdollisuus jäänee teoreettiseksi ja tarpeettomaksikin käsillä olevassa asiassa.

Asiassa käynnissä oleva rikostutkintaprosessi voi myös johtaa syytteeseen ja aikanaan tuomioon, joka voi sisältää lisärangaistuksena viraltapanon.

Parhain terveisin

Seppo Tiitinen